Nr. 4 Utgitt desember 2008 7. årgang

Sjøforsvarer'n

Informasjonsblad for Sjøforsvarets Informasjonsoffisersforening

Vil ha Olavsvern på dagsordenen

Forsvaret av Norges store havområder i nord er avgjørende for en troverdig nordområdepolitikk i tråd med norske interesser.
– Operativ evne må skjerpes. Det sier lederen av Stortingets forsvarskomité, Jan Petersen (H) i en samtale med Sjøforsvarer'n. Han vil også ha Olavsvern på dagsordenen

Se mer på sidene 4,5 og 6

KNM «Uthaug» måtte i dokk på Olavsvern for å reparere en rørgjennomgang.

Leder av Stortingets forsvarskomite, Jan Petersen (H

Noe skal erstatte ULA-båtene

Forsvars-departementet vil på nyåret anbefale løsninger som skal erstatte dagens tilårskomne Ula klasse ubåter. Hvilke løsninger som er mest aktuelle, vil Forsvars-departementet ikke ut med før rapporten foreligger. Det kan bli andre mulige løsninger enn det ubåtkonseptet som er alminnelig kjent i dag.

Se bred omtale på side 7

KNM «Utvær»

En tradisjon er født **Se side 12**

Kjære medlemmer

Med denne rykende ferske utgaven av Sjøforsvarer'n ønsker styret i SIOF alle medlemmene en riktig god jul og et godt nytt år.

Foreningen kan også i år se tilbake på et begivenhetsrikt år, hvor foreningen har vært aktiv på flere områder. Det har vært mye oppmerksomhet om Forsvaret i media dette året. Den videre skjebnen for MTB-ene har uten tvil vært den saken vi i SIOF fokusert mest på. Det er også den saken som berørte Sjøforsvaret mest. SIOF har derfor i flere utgaver av Sjøforsvarer'n i år samlet innlegg og informasjon om temaet, som har blitt distribuert til de sentrale beslutningstakerne. Flere gode krefter har mobilisert og samarbeidet. Innsatsen – fra flere hold – ga som kjent resultat. Vi i styret i SIOF mener at det er viktig at foreningen deltar i forsvarsdebatten i det offentlige rom i slike viktige saker.

Admiralforsamling og lutefisk

I juni gjennomførte vi Admiralforsamling, og vi ble i år invitert med på miniseilas med Christian Radich sammen med andre mørkeblå i hovedstaden. Vi setter pris på at Generalinspektøren for Sjøforsvaret inviterte oss på arrangementet. Representanter fra informasjonsmiljøet i de andre forsvarsgrenene var også invitert til samlingen. Første uken i november arrangerte vi dessuten for første gang Lutefiskelag om bord på M314 ALTA. Dette var et meget vellykket arrangement, og vi har allerede reservert første torsdagen i november i 2009!

Samarbeid

Sjøforsvaret har i løpet av året fått ny sjef. Kontreadmiral Haakon Bruun-Hanssen ble utnevnt som Generalinspektør i sommer. Styret ser frem til samarbeid med ham i årene som kommer. Ny informasjonssjef i SST har også kommet på plass. Vi ønsker Stein Rørvig lykke til som informasjonssjef i en spennende tid. Samtidig har Kommunikasjonsenheten i Forsvaret fått kommandørkaptein Jan Ketil Steine med på laget. Vi ønsker også å holde kontakt med ham fremover. Styret i SIOF har også hatt møte med kontreadmiral Louise Bastviken, som er sjef for Forsvarets skolesenter, med tanke på å synliggjøre foreningen på nye arenaer. Dessuten har vi også i år hatt et godt samarbeid med andre foreninger gjennom Sjømilitært Forum.

Vi ser frem til å arbeide videre med foreningen også i året som kommer. I 2009 kan SIOF til og med feire sitt 20 års jubileum.

Ole Andreas Uttberg
Styreleder SIOF

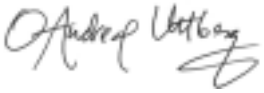

RAS: Forsyning av drivstoff i sjøen.

F310 oppøves hos FOST

Som første Nansen klasse gjennomfører KNM Fridtjof Nansen oppøving hos FOST (Flag Officer Sea Training) i England. Trening dekker de mest sentrale disipliner for et marinefartøy og er svært intensiv. Første del av denne oppøvingen er kalt "Harbour Training week".

Etter en krevende høst med grundige forberedelser er tiden inne for å vise hva besetningen duger til. Et av hovedpunktene i Harbour Traning week er en dyptgående inspeksjon og sikkerhetsvurdering kalt MASC (Materiell Assessment and Safety Check).

Bak dette navnet viser det seg å være to busslaster med ca 60 hvitkledde inspektører (FOST benytter hvite kjeldresser når de mønstrer om bord) som stiller kl 0710 morgenfrisk på kaien. Straks vi har tatt fortøyningene kl 0730 starter en metodisk gjennomgang av fartøyet.

Inspektørene som følges rundt viser seg å være godt forberedt og faglig sterke. Spørsmål av alle mulige typer stilles og de "Hvite" noterer flittig.

Bratt læringskurve

Etter inspeksjonen skrives rapportene på direkten og tilbakemeldinger gis. Konklusjonen er at vi har en god besetning og et godt fartøy,MEN en omfattende liste med anbefalte forbedringer blir overlevert.

Listen med forbedringer innbærer mye ekstra arbeid, men besetningen er glad for å ha kommet igjennom inspeksjonen og være i gang. De påfølgende dagene består hovedsakelig av leksjoner i fm operasjoner som skal gjennomføres ila ukene som kommer, samt praktisk trening for besetningen.

På kveldstid trenes vaktlaget om bord i å håndtere ulike uanmeldte hendelser som brann, havari, vakthold, inspeksjoner mm.

- Uken så langt har vært krevende, men bra for besetningen. FOST trener ca 70 besetninger i fra ulike nasjoner hvert år og har derfor svært mange gode råd og anbefalinger å komme med, sier Skipssjef Ole M. Sandquist og fortsetter;

- Læringskurven har vært bratt for mange, men vi er overbevist om at dette vil gi gode resultater etter hvert som treningen skrider fram. Det er ennå lenge til jul.

Militære sonarer og miljøet

Tekst: Liv Hegna, redaktør Pro Patria/ Vårt Vern
Illustrasjon: FFI

Kan aktive, militære sonarer ha en negativ effekt på marint liv? Spørsmålet har opptatt forskere den senere tid. FFI leder forsknings-prosjekter for å finne ut noe om akkurat det.

Forholdet er at Nansen klassen fregatter skal ha undervannsbåtkrigføring som en av sine hoved-oppgaver. Fartøyet er utrustet med ekstremt effektive sonarer. Disse aktive sonarene må kunne opereres på en miljømessig forsvarlig måte. Forsvaret ønsker å unngå negativ effekt på marint liv. -Det er fortsatt mangler i kunnskapen om hvordan marine organismer påvirkes av sonarer, sier prosjektleder på FFI, Petter Kvadsheim i en pressemelding.

Effekt på miljø

Tidligere i år var forskningsfartøyet H.U. Sverdrup II utenfor Lofoten og Vesterålen i en måneds tid for at forskerne ombord kunne studere effekten av militære sonarer på hval og sild. Små sensorpakker ble festet på arter som spekkhugger, vågehval, spermhval, knølhval og grindhval. Så ble sonaren slått på og dyrenes dykkaktivitet, svømme-aktivitet og retning samt lyd fra hvalen ble registrert. Sensorene satt fast i ca 15 timer, før de faller av av seg selv. Forskningstoktet ble ledet av FFI i samarbeid med Havforskningsinstituttet og forskere fra Nederland, Skottland og USA. Det er også tidligere gjort lignende forsøk og forskningsprosjektene har gitt grunnlag for et vitenskapelig forankret regelverk for Forsvarets bruk av sonarer i norske farvann.

Miljøvern

Flere alliansepartnere opplever at innflytelsesrike grupper som miljø-organisasjoner og andre, skaper et politisk klima som vanskeliggjør bruk av aktive sonarer i fredstid, spesielt i kystnære farvann, skriver FFI i en melding. EU-parlamentet har vedtatt en resolusjon mot bruk av høyintensitets aktive sonarer inntil forskning har klarlagt hvilke effekter slike sonarer har på maritimt liv. For Norge er det strategisk viktig at det fortsatt er attraktivt for våre allierte å samøve med oss i våre farvann.

Sjøforsvarets nye fregatter er utstyrt med avanserte sonar-systemer slik at de skal kunne lokalisere og følge neddykkede ubåter. Innfasingen av Nansen-klassen krever oppfølgning av regel-verk og beslutningsstøtte-verktøy for sonar-operasjoner.

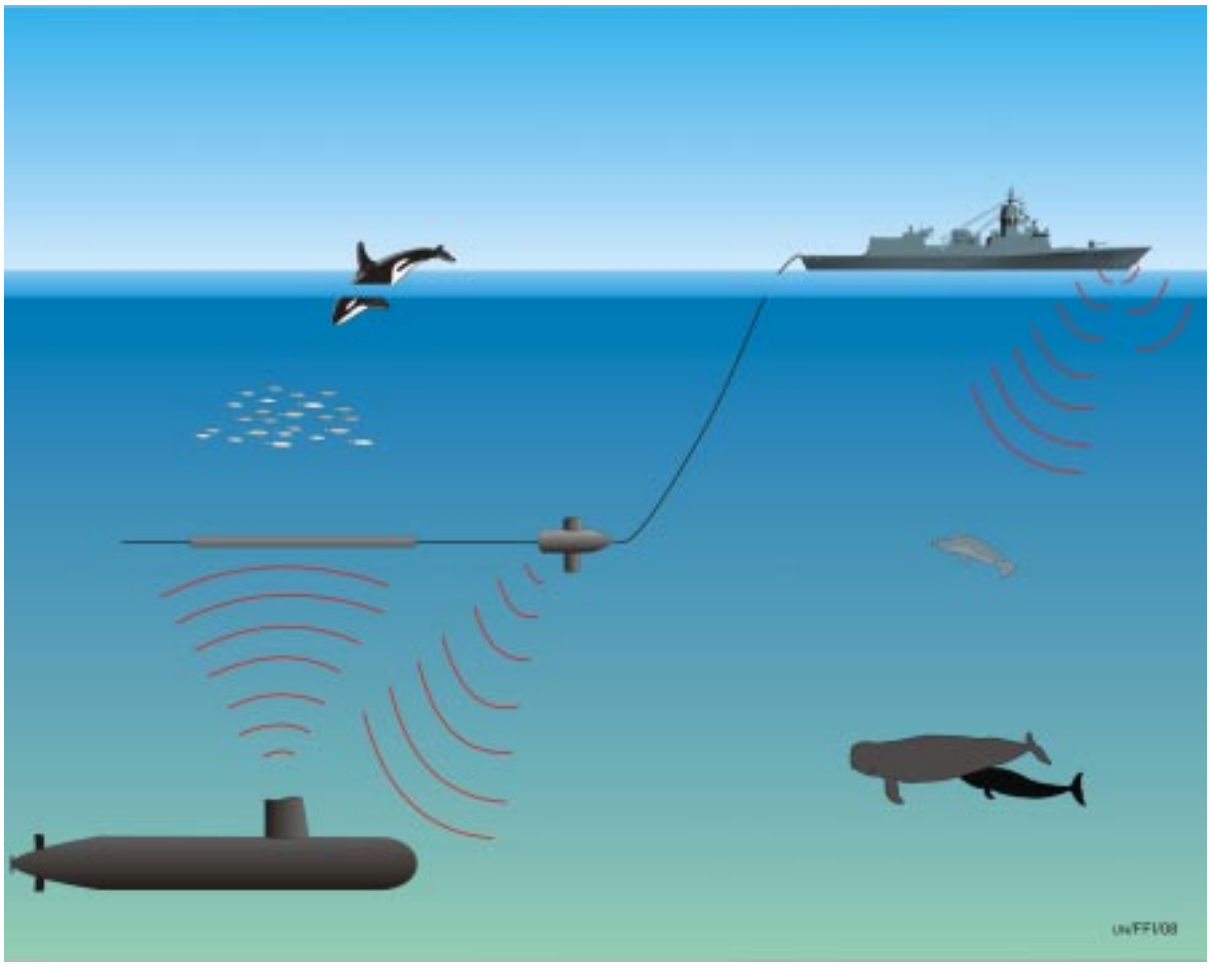

Jan Petersen, leder av Stortingets forsvarskomité:

Operativ evne må skjerpes

Av Einar Kr. Holtet

Forsvaret av Norges store havområder i nord er avgjørende for en troverdig nordområdepolitikk i tråd med norske interesser. – Operativ evne må skjerpes. Det sier lederen av Stortingets forsvarskomité, Jan Petersen (H) i en samtale med Sjøforsvarer'n.

- Derfor har Norge lagt vekt på å skaffe seg moderne enheter som Nansen-klasse fregatter og Skjold-klasse kystkorvetter, i tillegg til en moderne kystvakt med årvåkne "øyne og ører", sier Petersen.

Men det trengs mer:

Marinebasen Olavsvern ved Tromsø må opprettholdes, mener Jan Pwetersen. – Denne basen er nyttig, ikke bare for det norske Sjøforsvaret, men den kan være nyttig også for driften av allierte fartøyer, sier Petersen til Sjøforsvarer'n.

Snuoperasjon for Olavsvern

Petersen ønsker nå å sette Olavsvern tydelig opp på dagsordenen. Han foreslår ekstrabevilgninger på statsbudsjettet for 2009 til dette formålet, og sier:
- Basen må opprettholdes, ikke alene for å drifte de nye kystkorvettene i Skjold-klassen. Men Olavsvern er vår eneste norske marinebase i sitt slag i nord, et fjellanlegg som allerede er fullt utrustet – og som vil kunne betjene ulike fartøystyper, norske så vel som allierte marine-enheter.

Forsvarskomiteens leder vil kort og godt snu om på den avgjørelsen Stortinget tok med knapt flertall – om å nedlegge Olavsvern.

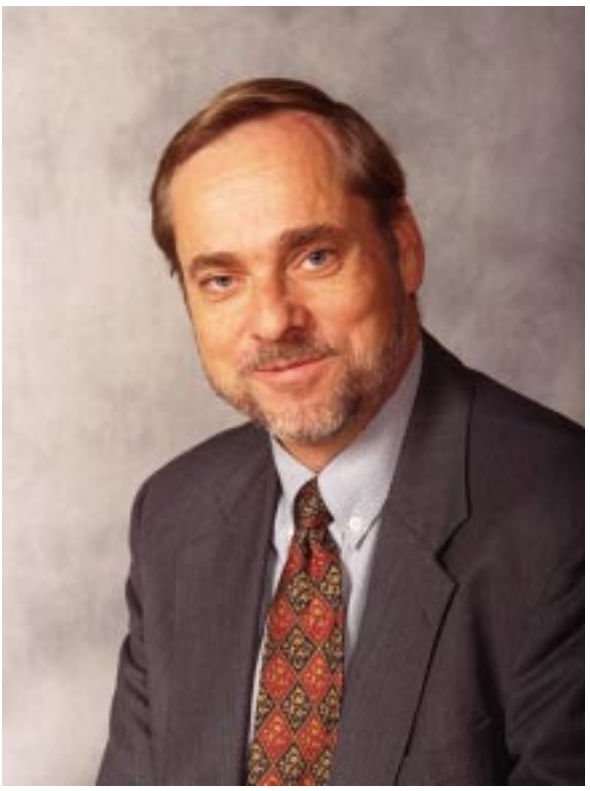

Leder av Stortingets forsvarskomite, Jan Petersen (H)

– Bevilgningen til en slik politisk snuoperasjon er håndterlig, den er på 30 millioner kroner pr. år, poengterer han. – Vi må gjennomgå de struktur-tiltakene regjeringen tvang igjennom med knapt flertall, herunder Olavsvern.

Forts. neste side

Marineprest Ingeborg Monstad Kvamme holder den siste gudstjenesten i dokka på Olavsvern, med KNM «Uthaug» nærmest som et alter. (Foto: Bladet «Tromsø»)

Dokka på Olavsvern er spesialbygd for å betjene ubåtvåpenet. Her en ubåt ved kai i dokk med «Karlsøy» liggende foran. (Foto: Bladet «Tromsø»)

Forts. fra forrige side

Nye ubåter

- På litt lengre sikt må Norge starte arbeidet med å skifte ut u-båtflåten. De gamle fartøyene av Ula-klassen synger på siste verset – og moderne ubåt-teknologi er internasjonalt oppe på et meget høyt nivå.

Fire hovedkrav.

- På kort sikt må Norge sørge for å ha nok penger til øvinger, flyvning og seiling som øker operativ evne. Det fremlagte statsbudsjettet fra den rødgrønne regjeringen viser intet om dette.
- På landsiden er Hæren mer moderne, men for liten. Vi må styrke de mest sårbare miljøene og trolig bygge opp en bataljon. Samtidig vet vi at det er flere måter å "bygge en hær" på i våre dager. Da de sterke nedskjæringene kom, opplevde mange dette som udiskutable løsninger, nærmest "take it or leave it".
- Heimevernet er etter omstillingen en suksess. Men HV må få ytterligere midler til perfeksjonering, øving og utdannelse i moderne taktisk og operativ asymmetrisk krigføring. Vi i Høyre ønsket ikke å kutte i øvelser for Heimevernet, slik regjeringens budsjettforslag la opp til.
- Investeringstakten må holdes. Nivået er dratt ned til 1,6 milliarder kroner årlig i forhold til forrige langtidsprogram-periode, men det er allerede etterslep i forhold til dette.

Norge står bedre rustet.

Jan Petersen konstaterer at Norge likevel i dag er i en mye bedre situasjon enn den vi befant oss i, før de drastiske omstillingene startet for 10-15 år siden. Dette gjelder ikke minst evnen til å kontrollere de store havområdene innenfor Norges 200 mils økonomiske sone. - I tillegg til den moderne Kystvaktens "øyne og ører" er vi i ferd med å skaffe til sammen elleve helt nye og svært moderne marinefartøyer til bruk i området.

En fremoverlent Medvedev.

Hva gjør så vår nabo Russland om tjue år? Landets fremtidige energitilgang ligger nær opp til de norske ressursene, og i enkelte norske miljøer stilles det spørsmål ved Den russiske bjørns ambisjoner i nord, inkludert Svalbard.

- Den langsiktige planleggingen er et forsvarspolitisk dilemma for Norge så vel som for våre allierte, sier Jan Petersen. – Vi bør imidlertid huske at russerne så langt oppfører seg i henhold til Svalbard-traktaten og internasjonal lov.

- Vi har merket oss president Medvedevs fremoverlente holdninger når det gjelder Russlands innflytelsessfære i det siste. Men våre historiske erfaringer med Russland har alltid vært gode. For vår del gjelder det alltid at vi holder orden på Forsvaret. Det har vi ikke bestandig gjort. Vi måtte rydde i noe som nærmest var et konkursbo – og vi måtte restrukturere det meste. Det er vi kommet langt med. De enheter vi har, er ganske bra, konstaterer Jan Petersen.

Han mener det er viktig at Norge knytter forbindelse – i og utenfor NATO – slik at vi ikke bilateraliserer vårt forhold til Russland i nordområdene.

Forholdet til NATO.

Petersen ser ikke helt svart på Norges evne til å forsvare seg i ulike situasjoner fremover. Han vektlegger vår faste forankring i NATO-alliansen og mener denne ikke kan rokkes gjennom politiske utspill her i landet, i retning av andre allianseformer. - Selv om nordiske og europeiske tilleggsløsninger er nevnt, vil NATO også i årene som kommer være vår alliansegaranti. Artikkel V i NATO-

Forts. neste side

Orlogskaptein Ivar Ketil Eliassen i dokka på Olavsvern foran SHVs terrorbåt, SHV «Hekkingen» og en stridsbåt 90. Til tross for nedleggelsen fylles dokka igjen med spesialdykkere fra NATO i februar. (Foto: Bladet «Tromsø»)

Forts. fra forrige side

traktaten står fast, mener Petersen. – Den sikrer Norge og andre allierte hjelp når vi trenger hjelp. Artikkel V behøver ingen "revitalisering", slik enkelte akademikere i Norge nå hevder.

Krisedrevne prioriteringer

- Mye av NATO-landenes prioriteringer er svært krisedrevne. Vi kan fastslå at vi pr. i dag ikke har noen krise i nord. USA virker også reflektert i forhold til denne problemstillingen. Og etter det amerikanske presidentvalget er det åpent for at Hillary Clinton som utenriksminister vil ta aktivt del i diskusjonene om Arktis og nordområdene. Dette håper jeg hun vil, som en av få amerikanske toppolitikere som selv har besøkt disse områdene.

Lavt bevissthetsnivå

Jan Petersen slår kategorisk fast at det ikke er behov for en nyorientering av norsk alliansepolitikk. – Men vi lener oss ikke selvtilfreds tilbake, sier han. - Det vi trenger er blant annet å øke bevisstheten om nordområdene hos flere av våre allianse-partnere, sier han. – Dessuten pågår stadig arbeidet med å bringe nytt liv til NATO-alliansen.

Nær maks norsk innsats i Afghanistan.

NATO må lykkes i Afghanistan. – Fra norsk side er vi imidlertid i grenseland for hvor mye vi kan gjøre. Vi må greie å være der over tid, men er nå nær vår kapasitets-grense. Jeg har vanskelig for å overprøve forsvars-ledelsen på dette punkt. Når det gjelder bruk av ISAF-enheter i det sørlige Afghanistan, så er det ISAFs militære ledelse som bør avgjøre dispone-ringen av de ulike enhe-tene, inkludert de norske. - ISAF-styrken, hvor Norge er med, må ha adgang til å operere der styrken gjør best nytte for seg, sier Jan Petersen.

KNM «Uthaug» måtte i dokk på Olavsvern for å reparere en rørgjennomgang. Det skjedde til tross for at det angivelig ikke var bruk for Olavsvern, i følge forsvarssjefen.Dokksettingen ble forsøkt stoppet, men sjøsikkerheten veide tyngst til slutt. Reparasjonen av «Uthaug» ble den siste for Marinen på Olavsvern.(Foto: Bladet «Tromsø)

”Noe” skal erstatte ULA-båtene

Av
Einar Kr. Holtet

Forsvars-departementet vil på nyåret anbefale løsninger som skal erstatte dagens tilårskomne Ula klasse ubåter. Hvilke løsninger som er mest aktuelle, vil Forsvars-departementet ikke ut med før rapporten foreligger. Det kan bli andre mulige løsninger enn det ubåtkonseptet som er alminnelig kjent i dag.

Ett av alternativene vil likevel være en under-vannsbåt som kan bygges til erstatning for Ula-klassen, bekrefter prosjektleder i FLO, kommandørkaptein Sigurd Smith overfor ”Sjøforsvarer’n”. Smith opplyser at rapporten vil fullføre studien ”Ny ubåtkapasitet etter 2020”, som Forsvarsdepartemen-tet startet i 2006.

To alternativer

Det norske Sjøforsvaret står overfor to muligheter:

- En forlengelse av levetiden for ULA-klassen. Våre 6 fartøyer av ULA-klassen ble bygget i Tyskland på 1990-tallet. De ender sin planlagte levealder fra rundt 2020.
- Norge kan velge en ny ubåtklasse, eller eventuelt et annet konsept.

Danmark har for sin del droppet ubåtene helt. Dette skjedde under det siste politiske forsvars-forliket for noen år siden, men er neppe et aktuelt konsept for Norge. Ubåtkapasiteten vokser globalt. Det er i dag flere ubåtnasjoner enn det var for ti år siden.

Viktig i nordområdene

- Gjentatte ganger har forsvarssjef Sverre Diesen understreket hvor viktig ubåter og kampfly er for Forsvaret, skriver Tor Husby i Tidsskrift for Sjøvesen (5/2008). – Dette gjenspeiler seg tydelig i Forsvarsstudien 2000 som Diesen ledet. Ikke minst sett i forhold til nordområdene har ubåter stor verdi for Marinen. Ubåtenes store fordel er at de kan holde seg skjult og operere i lang tid under vann, uten å gå opp til overflaten. Vissheten hos en fiende om at Norge har ubåter vil skape usikker-het hos ham om gjennom-føring av overflate-operasjoner. Dermed vil han tvinges til å stable på bena flere kampfartøyer for å være på den sikre siden, skriver Husby i TsF.

Våpenplattformer

- Utstyrt med torpedoer er ubåter formidable våpen-plattformer. Neste genera-sjons moderne ubåter vil bli enda mer formidable når de får evnen til å skyte ut missiler mot både sjø- og landmål og bli plattfor-mer for etterretnings-operasjoner. Bekjemping av helikoptre vil også være en etterspurt ny kapasitet. I et slikt fremtidig perspektiv er de norske sjømålsmissilene (NSM) velegnet til å bli et hovedvåpen for en ny ubåtklasse ved siden av torpedoer.

Sverige kan komme til å anskaffe nye ubåter. For at det skal la seg gjøre å oppnå en felles anskaf-felse med Norge, er det nødvendig å ha en tidslinje som tillater dette. Et eventuelt, senere driftssamarbeid med svenskene kan gi Norge innsparinger på opptil 30 prosent.

Tidligere utenriksminister Thorvald Stoltenberg arbeider på oppdrag fra de nordiske utenriksminis-trene med å utrede forsvarssamarbeid mellom alle de fem nordiske land. Han skal ifølge Tidsskrift for Sjøvesen ha sin rapport klar før jul.

Norge har NATO-plikt i Nordområdene

Av Einar Kr. Holtet

- NATOs maritime innsats spres over hele verden, etter behov.

Dette er i tråd med den nye amerikanske doktrinen for maritime operasjoner, som for oss i Norge betyr at vi må ha økt beredskap for å støtte og iverksette aksjoner med marine-enheter og fly.

Dette sier Inge Tjøstheim, kommandørkaptein og forsker ved Försvarshögskolan i Stockholm.
Sist høst holdt han et foredrag om endringene i NATO-strategien under det årlige sjømakt-seminaret i Ulvik, Hardanger. Hans foredrag satte lys på viktige maritime utfordringer for NATO og Norge – og for andre medlemmer av forsvars-alliansen.

I en samtale med Sjøforsvarer'n sier Tjøstheim at utviklingen i de tre måneder som er gått etter Ulvik-seminaret viser hvor raskt endringene kan skje.

Norsk innsats mot sjørøvere

- Det har i Norge vært etterlyst innsats med norske marineenheter for å bidra til å stanse piratene i Aden-bukten og utenfor Somalia, sier Tjøstheim. - Men der har NATO faktisk vært lenge, så lenge at alliansen etter planen er i ferd med å avslutte sin operasjon i området i disse dager. Fire marineskip har vært involvert. Overvåkningen overtas av EU som setter inn enda flere

marinefartøyer samt tre overvåkningsfly. EU-operasjonen startet mandag 8. desember.

Det er nå mye som tyder på at Norge neste år, etter lang tids nøling som stor skipsfartsnasjon, settes i stand til å bidra med marineenheter for å stanse piratene. I NATOs nye, globale, maritime konsept inngår grupper av krigsskip som blant annet nettopp skal hindre at situasjoner som sjørøveriet utenfor Afrikas Horn får utvikle seg.

Kompetanse bygges utenfor Afrikas horn

Inge Tjøstheim sier at de land som deltar utenfor Afrikas kyst får en god mulighet til å utvikle egen kompetanse og bygge maritime situasjonsbilder ved å operere i det aktuelle konfliktområdet. I NATO-alliansen er dette strategisk viktig, også fordi det gir de amerikanske styrkene mulighet til å være andre steder og redusere sitt operasjonstempo.

- Piratvirksomhet, terror-anslag og annen kriminell virksomhet utgjør vedvarende trusler mot skips-trafikken, og disse utfordringene vil sannsynligvis øke. Det betinger et økt internasjonalt samarbeid etter mønster fra "Active Endeavour" i Middelhavet etter 11. september 2001. Sentralt i "Active Endeavour" etter 2004 har vært å etablere gode maritime situasjonsbilder (maritime situational awareness). Nettverks-baserte plott basert på bl.a. transpondersystemet AIS (Automated Identification System) benyttes for å konstruere programmer som kan avdekke avvik fra normal adferd til sjøs – for eksempel skip som stopper og blir liggende ute til havs, eller det kan være et møte mellom to eller flere fartøyer på havet. Det finnes "åpne" plott og graderte plott.

Utvidet NATO-samarbeid til havs

Norge har naturlig sitt fokus i arktiske områder, i stadig økende grad. USA har sitt fokus andre steder enn i Arktis – og da ikke minst i Asia. Med en flåte på under 300 kampfartøyer og økende trusler mot den globale økonomien og dens transportruter (livslinjene), tvinges USA til å utvide sitt operative samarbeid med allierte og koalisjons-partnere. Dette innebærer et krav om global byrde-fordeling som bør være i alles egeninteresse.

- Hva må Norge som NATO-alliert gjøre for å sikre Nordområdene så lenge USA har fokus et annet sted?

KK Inge Tjøstheim

- Norge må gjøre to ting, svarer Tjøstheim:
1. For det første sørge for økt oppmerksomhet både i Europa og USA om betydningen av å unngå konflikt i de viktige ressurs-rike arktiske områdene.
2. Samtidig å sørge for at norske interesser blir ivaretatt gjennom blant annet et tydelig, fleksibelt og teknologisk høyverdig, skarpt militært nærvær, i samarbeid med andre land i NATO-alliansen.

USA ønsker økt byrdefordeling

Ved å oppfylle disse kravene vil Norge og NATO ha gitt et viktig svar på amerikanske ønsker om byrdefordeling i en global sammenheng. USAs maritime doktriner slår ganske riktig fast at 90 prosent av verdens handel og nær 70 prosent av verdens forbruk av petroleum transporteres over havet. Stater vil gjøre krav på suverenitet over nye havområder i tiden fremover. De vil kreve kontroll over sjøveiene og naturressursene med mulige konflikter som resultat.

I den globale økonomien vil Polhavet kunne supplere de tradisjonelle sjøtransport-veiene i noen måneder av året. Den amerikanske doktrinen antar at klima-

forandringene "gradvis" åpner de arktiske farvann, ikke bare for ressurs-utvinning, men også nye skipsruter som kan omforme det globale transportsystemet. En seilas gjennom Nordøst-passasjen vil for eksempel korte ned distansen mellom Europa og Asia fra 11.500 nautiske mil til bare 6.000 nautiske mil.

- Problematikken i nord kommer i tillegg til de allerede eksisterende maritime utfordringer for NATO, understreker Tjøstheim.

Russerne frykter blottlegging

Tre forhold påvirker sannsynligvis Russlands marinetenkning i nord.

1. For det første vil klimaendringene øke sannsynligheten for at flere ruter over Polhavet vil bli åpnet for omfattende skipstrafikk i flere måneder av året.
2. For det andre gjør russerne krav på 1,2 millioner kvadratkilometer av den 1800 kilometer lange Lomonosov-ryggen som strekker seg fra De nysibirske øyene over Nordpolen til de grønlandske og canadiske kontinentalsoklene. Russiske forskere mener at det her er betydelige olje- og gassreserver.
3. For det tredje vil klimaendringene på sikt kunne føre til at de nord-russiske kyststrekningene og skipspassasjene blottlegges for trusler over Polhavet.

Samlet betyr dette at forvaltningsoppgavene i arktis blir omfattende. Potensialet for konflikter vil øke i de kommende årtier, sier Inge Tjøstheim.

Norges plass i byrdefordelingen

Inge Tjøstheim er ikke i tvil om at sjømilitær styrke vil spille en økt rolle når nye stormakter til sjøs, som Kina og India, melder seg på den globale arena. En ny form for global maktbalanse er under utvikling – og i denne justering av maktbalanse vil kravet om en større byrde-fordeling presse seg frem.

Det er viktig at vi gjør oss klart hvilke interesser vi har i Nordområdene og viser, blant annet gjennom en aktiv bruk av marinen, for gamle og nye aktører, at Norge anser området avgjørende for landets sikkerhet og velstandsutvikling.

- Kanskje vil et nytt NATO utformes, hvor de europeiske medlemslandene, herunder Norge, må ta en større del av ansvaret for egen regions stabilitet og sikkerhet, fordi USA står overfor betydelige strategiske utfordringer andre steder, sier forsker og kommandørkaptein Inge Tjøstheim.

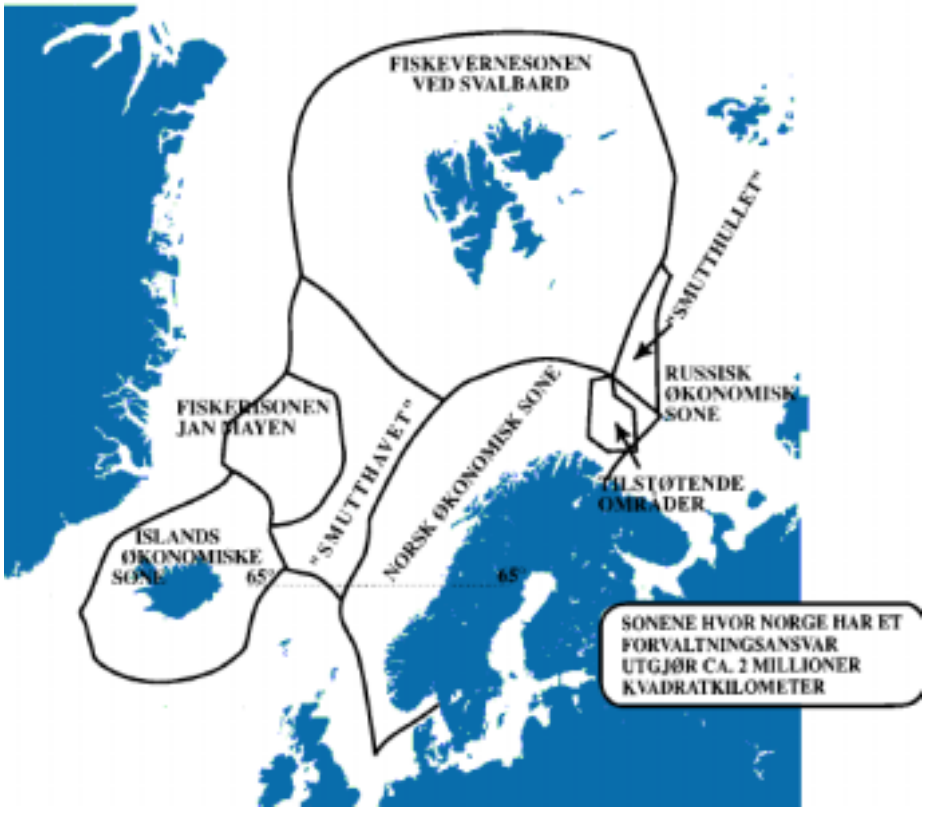

Norsk innsats i NATO må økes

Norge må ta et klart, kraftfullt og utvetydig standpunkt med adresse til USA og Russland: Vår forsvars-allianse er og blir NATO!

Kronikk av Einar Kr. Holtet, publisert i Bergens Tidende

I lys av den siste tids bekymringsfulle utvikling i Russland - og de norske perspektivene knyttet til Nordområdene med Svalbard - må Norge velge NATO.

En klar stilling i dette spørsmålet er nødvendig, også i lys av at USA har valgt ny president. Barack Obama og hans administrasjon bør ikke være i tvil om hva Norge ønsker for fremtiden. En norsk politisk klargjøring kan ha en tilleggsverdi ved at den fjerner alliert og amerikansk tvil knyttet til den regjerende koalisjon i Norge.

Havretten og NATO

I det norske forsvaret stilles stadig oftere følgende spørsmål: «Kan vi stole på NATO?» Dette er det springende punkt i forsvarsdebatten fremover.

Russland er de siste årene blitt en mer aggressiv utenrikspolitisk aktør, samtidig som landet i større grad retter sin interesse mot Nordområdene. Mange aktører i ressurskampen gjør det samme. Den demokratiske prosess i Europa-parlamentet viser at også EU i høy grad vil melde seg på i diskusjonen om norsk havrett.

«Da Russland i sommer grep inn i konflikten mellom Georgia og Sør-Ossetia med militære styrker, valgte NATO å føre en myk linje», skriver Oslo Forsvarsforening og spør: «Vil dette også skje ved en eventuell konflikt i nord? Hvor langt strekker det kollektive seg i forhold til NATO-medlemmenes særinteresser? Kan ro i nord, uansett konsekvenser for Norge, være det primære for våre alliansepartnere?»

Det ligger i luften

Maktpolitikken er ikke død. Heller ikke Norge har sett helt bort fra muligheten av å skulle tvinges til å vise muskler, om enn nokså spinkle sådanne - sett i forhold til muskelmassen hos den russiske bjørn. Jeg tenker her på aktuelle fartøy-anskaffelser for Sjøforsvaret og flyanskaffelser for Luftforsvaret.

Disse anskaffelsene viser at Norge ønsker å satse på avanserte våpen. Men det pussige - og skremmende - er at en annen av forsvarsgreinene, Hæren, er bygget ned samtidig - til et nivå som både i Russland og andre land bare påkaller latter og atskillig hoderysting.

Jeg skal i denne sammenheng bare minne om et iøynefallende faktum:

Samtlige forsvarsgrener har rundt årtusenskiftet villig vekk solgt unna eiendommer som har dannet rotfeste for norske soldater over hele landet. Ville det ikke vært en fordel om vi i stedet hadde leiet ut disse lokalitetene? Slik at vi kunne ta dem i bruk igjen når fedrelandsplikten måtte påkalle oss? I dag står vi på bar bakke - under åpen himmel.

Norge kan ikke si nei

De alliertes samarbeidsvilje er ikke uten grenser, selv om man åpenbart ønsker å strekke seg langt overfor et land som Norge - hvor vi overgår selv amerikanere i nasjonal naivitet.

Det er når alvoret melder seg at velviljen blir satt på prøve.

Alvoret for norske soldater melder seg aller først i Afghanistan. Den nyvalgte amerikanske presidenten har allerede forpliktet seg til økt innsats der, men vil samtidig kreve økt norsk og alliert innsats. Den norske regjeringen kan ikke si nei til den ventede forespørsel om økt norsk innsats - også i høyrisiko-områdene sør i Afghanistan. Det er politisk umulig å si nei, i lys av de forventninger Norge har til fremtidig samarbeid med den nye presidenten og hans regjering - på ulike områder. Vårt valg er - også her - NATO, i et krevende samarbeid.

Et avgjørende presidentvalg

USA spiller en nøkkelrolle blant våre allierte - og utgjør den politiske hovedtyngden i det atlantiske samarbeidet. Valget av ny president

legger føringer for norsk politikk med en rekkevidde vi i dag bare kan ane og ikke overskue. Norges forskjellige svar på det amerikanske presidentvalget vil likevel komme i tur og orden allerede fra dag én.

Så langt svarer vi med våre soldater i asymmetrisk krigføring, som er en stor militær utfordring i vårt nye årtusen. Vi befinner oss ifølge den amerikanske forfatteren Norman Podhoretz midt i en ny verdenskrig - den fjerde. Nemlig kampen mot islamofascismen i dens kjerneområde; Afghanistan. (Tredje verdenskrig trodde vi var tilbakelagt i og med avslutningen av den kalde krigen).

Finsk klokskap

Men det kan komme mer. Det kan komme tider da vi virkelig ønsket at vi tidlig i det nye årtusen hadde sørget for å beskikke vårt militære hus med historiens meningsfulle tale som rettesnor. Noen vil mene at finnene har vært kloke nok til å gjøre nettopp dette, fordi de har beholdt sitt invasjonsforsvar og er villige til å betale for det. Finske politikere overveier i dag svært alvorlig å søke finsk medlemskap i NATO-alliansen.

«Finnene har sin egen historie», vil noen innvende.

Da vil jeg svare: - Ja, og nordmennene har sin! Men har vi lært av den?

Styrket landforsvar

Det blir en krevende budsjettoppgave for den norske regjering i de kommende to-tre stortingsperiodene å bygge landforsvaret opp igjen til et akseptabelt nivå. Men det vil vise seg nødvendig.

Det geopolitiske landskapet forandrer seg ikke.

Vårt ankerfeste skal fortsatt være i NATO. Som «tilleggsløsninger» kommer blant annet et sterkere nordisk samarbeid. Uansett vil fremtidens forsvar kreve store investeringer.

Historisk bakgrunn

Det gikk kaldt nedover ryggen da jeg nylig leste en omtale av den nye Churchill-biografien, som er skrevet av militærhistorikeren Carlo D'Este og har tittelen: "Warlord - A Life of Winston Churchill at War 1874-1945". I omtalen (International Herald Tribune, 8.- 9. november 2008) skriver Robert Kagan ved Carnegie Endowment for International Peace følgende: En genuin geopolitisk tilbakegang er en alvorlig og ofte dødelig «business».

Handel og godt naboskap

Gjennom stadig tettere handelsforbindelser og industrielt og miljøpolitisk samarbeid håper regjeringen Stoltenberg at det skal skapes et trygt naboskap østover. Alle slike fremstøt for å sikre norske interesser i Nordområder er prisverdige. Men er de tilstrekkelige?

Jeg tviler på det. Noe av svaret finner vi i Churchills tenkning i begynnelsen av 1900-tallet, i en periode da konflikt og militær aksjon i Europa syntes utenkelig - som nå. Mange fant da at militære aksjoner måtte være avleggs, og D'Este beskriver Churchills tanke på samme måten: «Sivilisasjonen har utviklet seg. I det nye århundre (1900-tallet) har vi passert et punkt hvor viktige nasjoner er blitt stadig mer avhengige av hverandre. Gjennom handel og alminnelig sunn fornuft er slike mareritt som krig blitt en latterlig tanke»!

Ikke bare er parallellen til dagens rådende politiske resonnementer slående. Men i tillegg er det et faktum at politikeren og krigsherren Winston Churchill viste seg å måtte tenke om igjen - ikke bare én gang, men flere ganger i det 20. århundre.

En keiser - og en tsar

Med bekymring iakttok Churchill tyskernes militære oppbygging til første verdenskrig, under keiser Wilhelm II:

«I thought of the peril of Britain, peace-loving, unthinking, little prepared, of her power and virtue, and of her mission of good sense and fair play. I thought of mighty Germany towering up in the splendour of her Imperial State and delving down in her profound, cold, patient, ruthless calculations».

De samme ord kunne kanskje vært ytret i dag - om en annen nasjon i vår nærhet, under en annen «keiser» eller tsar, som er langsiktig og tålmodig i sin planlegging, og tvetydig, halvt tilbaketrukket, men politisk smart, kald og beregnende. Russlands statsminister. Vladimir Putin.

Nye internettsider for Sjømilitært Forum

Nye internettsider for Sjømilitært Forum., hvor SIOF er med, www.sjomilforum.org. Oversikt over foredrag mv.

God mat – fantastisk atmosfære

Lystig lag ombord i M 314 Alta

Av Jørn I.Baade

Lutefisk i toppklasse. Service forankret i Marinens tradisjon og ivaretatt av SIOF selv. Forventningene var høye. Realitetene overgikk alt.

- Når SIOF først skal inviterer til lutefisklag skal det gjøres skikkelig, stod det på invitasjonen. Og purringen som ble sendt påsto at "Årets triveligste lutefisk får du på M314 Alta". Slik ble det.

Hvilken mat-

Lutefisken var perfekt. Den kom med alt tilbehør, som stekt bacon og sennep, ertestuing og flatbrød, og selvfølgelig - øl og dram. M314 Alta forbereder og tilbereder lutefisken etter sin egen oppskrift. Den gjør fisken veldig fast, fin og god på smak. Oppskriften er det mange som vil ha, men du må spise lutefisk om bord skal du ha mulighet til å få noen lekkasjer på denne saken.

Sjefskokk Svein Mogan assistent Rune Alstedt

- og hvilket selskap!

Vi kom til våre egne. SIOF-medlemmene Svein Mogan og Rune Alstedt tok godt imot oss og trakterte oss gjennom hele kvelden.
Og ombord kom Liv Hegna, Dag Taubo, Einar Kristian Holtet, Arvid Weber Skjærpe, Jørn Ivar Baade og Ole Andreas Uttberg. Det ble gjensyn med Svein Rørvik, som er kommet tilbake som informasjonssjef i Sjøforsvarsstaben. Til og med Flyvevæsenets infosjef, Ola Christensen, fant veien om bord.
Det ble trivelig – et lystig lag.

En tradisjon

Onsdag 5. november kan nå skrives inn med gullskrift i SIOFs historie. Det var dagen da tradisjonen med SIOFs årlige lutefisklag ble innstiftet. For det klarte vi alle fall å vedta før vi kom oss hjem. Men heretter skal den legges til den første torsdagen i november. 5. november 2009 blir neste anledning.

Fakta om M 314 ALTA

Minesveiperen ALTA ble bygget i Maine, USA, i 1953. I 1966 kom den til Norge fra Belgia. Sauda-klassen minesveipere ble faset ut i slutten av 80- og begynnelsen av 90-årene. M314 Alta ligger ved Akershuskaia i Oslo.

«Sjøforsvarer'n» er utgitt av Sjøforsvarets Informasjonsoffisersforening (SIOF)
Leder: Ole Andreas Uttberg, tlf 920 15 690
Redaktør: Torje Braadland, tlf 915 31 073
Redaksjonen avsluttet 12. desember 2008